

תרי קלי... לא משתמעי

י"ו א"ב כ"ג
(סימן קכ"ב)

י"ו א"ב א"ג א"ה
(אלף א"ב א"ג א"ד א"ה)

י"ו א"ב ר"ב פ"א
(אלף א"ב א"ג א"ד א"ה)

יש חילוק רב בין הספרדים ובין אשכנזים כי הספרדים כל תפלתם היא במקלות בקול שוה בלי איחור ומיהור ואחרי שרגילים בזה גם כשיאמרו קדישים יחד נשמע קולם יחד כדאמרין במגילה (דף כ"א) דאף דתרי קלי לא משתמעי מכ"מ בהלל ובמגילה אפילו עשרה קורין כיון דחביבה יהבי דעתייהו ושמעי הרי דאפשר לשמוע גם הרבה קולות אי יהבי דעתייהו ובזה רגילים הספרדים מה שאין כן בנו אנשי אשכנז שאין מתפללין וקורין בקול אחד וכשהרבה מתפללים יחד אי אפשר לשמוע ולכוון כאשר ידעתי נאמנה במה שגם פה נוהגין לומר קדיש דרבנן האבלים יחד והוא כחוכא ואטלולא דכל דאלים גבר לישא קולו קול ענות גבורה וחבירו צועק כנגדו זה פותח וזה חותם ואי אפשר ממש לענות אמן יש"ר ולולא יראתי לבטל מנהג כבר הייתי מונעם שלא לומר קדיש דרבנן יחד כל שכן שלא להנהיג כן לכתחלה ומה גם בשאר הקדישים אשר לא נשמע ולא נראה בכל גלילות אשכנז ופולין אפילו קהלה אחת שנהגו כן חוץ ממה שהנהיגו מגידי חדשים אשר מנהגי ישראל לא יחשבו.

בענין שני נערים שנעשים בעלי מצוה איך להתנהג בקריאת המפטיר כשרוצים שניהם בדוקא לקרות

בדבר שני נערים שנעשים בר מצוה ורוצים דוקא ששניהם ינגנו כל ההפטרה וכל הברכות. הנה לכאורה היה מקום לומר דכיון דרוצין כל הנמצאים בבניה"כ לשמוע את שניהם יכולין לקרא תרוייהו כאחד וכהא דאיתא במגילה דף כ"א בהלל ובמגילה אפילו עשרה קורין מ"ט כיון דחביבה יהבי דעתייהו ושמעי ולכן גם הכא שחביב להו לשמוע את שניהם יהבי דעתייהו ושמעי ואין בזה משום תרי קלי לא משתמעי. אבל למעשה אין לסמוך על זה דכיון דאסרו לקרות שנים בתורה ובנביא יש לאסור בכל אופן אף אם הוא באופן דמשתמעי. וקצת ראייה דהא ודאי איירי אף ששמעו הקריאה אף שקראו שנים דבלא שמעו הא לא יצאו אף בקרא אחד וא"כ לאיזה צורך אמרו שלא יקראו שנים וכי רק עצה טובה אמרו בזה, אלא משמע שהוא תקנה שלא יקראו שנים כיון שמצוי שלא ישמעו ויתרשלו מלחזור ולקרא וכיון שהוא תקנה יש לומר שלא פלוג ואף באופן שחביבה להו ויהבי דעתייהו נמי יש לאסור. אך ראייה גדולה ליכא דאפשר החידוש הוא שבקריאת שנים לא משתמעי כהוגן ורק הוא כקול הברה בעלמא אבל אם יהבי דעתייהו שהוי שמיעה ממש אף משנים אפשר לא אסרי אף בתורה ובנביא וא"כ הכא שחביב להו ויהבי דעתייהו שמעי שפיר ויוצאין...

עכ"פ למעשה אסור לשניהם לקרות ביחד. וצריכין באופן זה ששניהם רוצים בדוקא לקרות הכל שיצאו עשרה בני"א אחר קה"ת קודם קריאת ההפטרה ואז יקרא השני בתורה תחלה ואח"כ ההפטרה ובדאי שיש בזה משום טרחא דצבורא אבל צריכין למחול ע"ז כדי שלא יבואו למחלוקת. וטוב שלא יגביהו ויגללו התורה אחר קריאת הראשון בתורה אלא יכסוה ויקרא ההפטרה ואח"כ יכנסו העשרה שיצאו ויקרא השני בתורה ויגביהו ויגללו ויקרא את ההפטרה, כי מכיון שקריאת המפטיר בתורה אינו מחויב הקריאה אלא בשביל כבוד התורה מסתבר שאין להוציא ס"ת בשביל זה ואחר שכבר יגביהו ויגללו אותה יש להחשיב הפתיחה מחדש כהוצאה ולכן יותר טוב שלא להגביה ולגלול אחר הראשון אלא יכסוה כדכתבתי.

ואשר שאלת אם ארבעה או חמישה אומרים קדיש ביחד והאחד קולו נמוך מאד, ששום אחד מן הציבור לא ישמע קולו, הנה בענין זה מצאתי כתוב בכתבי ידידינו הרב הגדול החסיד מורינו הרב רבי אליהו מני נר"ו (ז"ל) וזה לשונו: אם שנים ושלושה אומרים קדיש והאחד קולו נמוך שאין הציבור שומעין קולו לא אכפת...

ועל אשר שאלת בקהל שרוצים לומר קדיש כולם ואין נשאר בהם אחד שיענה אמן, הנה גם בזה נמצא כתוב בכתבי ידידינו הרב החסיד מורינו הרב רבי אליהו נר"ו וזה לשונו: חבורה שאומרים תהלים, ורוצים כולם יחד לומר קדיש, יכולים הם ולא אכפת, וכמפורש יוצא בבני יאודה סימן ג, ופתח הדביר סימן קכ"ה סעיף קטן ב, ואל תתמה על מה שאומרים ואמרו אמן למי אומרים, שכן מצינו כל יחיד אומר אחר העמידה עושה שלום וכו' ומסיים ואמרו אמן, עד כאן לשונו נר"ו. ולכאורה דבר זה צריך יישוב, דלפי הסברה נראה כחוכא חס ושלוש שכולם אומרים ואמרו אמן ואין מי שיאמר אמן, וגם כולם יודעים שאין מי שיאמר אמן, כיון דרואים שכולם אומרים הקדיש ביחד. ואנא עבדא אמרתי, מה שאומרים אחר העמידה בלחש עושה שלום וכו' ואמרו אמן אומר כן למלאכים העומדים לימינו ולשמאלו, על דרך שאמרו רבותינו ז"ל שני מלאכי השרת מלווים לאדם אחר קבלת שבת לביתו ומלאך רע עונה אמן בעל כרחו, או למלאכים הממונים לקבל התפילות אומר להם ואמרו אמן, ועל כן גם בקדיש יש לומר כן דאומרים כן למלאכים, או אפשר לפרש שאומרים כן לכל השומעים קולם, דאפשר שיש שומעין את הקדיש שלהם והם בבית אחר, או עומדים אחר אותו מקום או בסף, וכך כוונת האומר לומר כל השומעים קולי אמרו אמן, או הציבור עצמן כל אחד אומר לחבריו אמרו אמן בלבבכם.